

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове и учебната дейност
на доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство по научна специалност
„Хореография“, в обявен в ДВ, бр. 72/22.08.2023 за нуждите на ВСУ „Черноризец
Храбър“

Рецензент:

проф. Николай Стоянов Цветков
Югозападен университет „Неофит Рилски“ гр. Благоевград
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство по,
научна специалност „Хореография“

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс,
обявен от ВСУ „Черноризец Храбър“ в обявен в ДВ, бр. 72/22.08.2023 и на интернет
страницата на университета за нуждите на катедра Изкуства към Архитектурен Факултет.
Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ
и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“.
Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс са подали документи:

единствен кандидат доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова от ВСУ „Черноризец
Храбър“, (катедра Изкуства към Архитектурен Факултет)

За участие в конкурса кандидатът доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова е представила
списък от общо 6 заглавия. Те са класифицирани в категории както следва:

- монографичен труд за участие в конкурса – 1 бр.
- публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен "доктор".

- статии и доклади в специализирани научни издания в областта на изкуствата – 4 бр.

Към проблематиката на конкурса се приемат за сведение:

- реализиран кратък авторски продукт в областта на изкуствата 1 бр.
- водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е
основен хабилизационен труд 2 бр.

- поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на
изкуствата - 3бр.

2. Данни за кандидата

Доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова е родена 20. 07. 1960 г. в гр. Шумен.

През 1980 г., завършва Полувисшия институт за подготовка на музикални и хореографски кадри, гр. София, а през 1993 г. придобива магистърска степен в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“, гр. Пловдив. Обучението и продължава през докторска програма „Хореография“ на ВСУ „Черноризец Храбър“, като през 2017 година успешно защитава дисертационен труд и получава образователната и научна степен „Доктор“ по Хореография. Професионалната дейност на кандидата, научните трудове и учебната дейност е свързана с участието в конкурса за заемане на академична длъжност „професор“.

Професионалната и реализация до момента се изразява в заемане на длъжности свързани с работа в областта на хореографията, педагогическата, изпълнителската и хореографската практика, както и ръководна музикално- танцова дейност. Автор и постановчик е на хореографски произведения, режисьор на редица фолклорни концерти, хореографски спектакли и др. Своите художественотворчески и педагогически заложи на хореограф-професионалист защитава и отстоява в: обединена школа по изкуствата гр. Шумен; военен клуб, гр. Шумен, където е основател и главен художествен ръководител на ансамбъл за народни песни и танци „Симеонис“; СУ „Сава Доброплодни“, гр. Шумен;

От 2004 г. и до настоящия момент е главен художествен ръководител на АНПТ „Шумен“.

От 2007 г. заема академичната длъжност „доцент“ в Катедра „Изкуства“ на ВСУ „Черноризец Храбър“ като основен лектор по дисциплините „Хореографска композиция и режисура“, „Обработка на БНТ“, „Анализ на танцовите форми“, „История и образци на БНХ“ – в бакалавърска програма и „Творчески форуми в сценичните изкуства“ – в магистърска програма.

Доц. д-р. Катя Кайрякова отдавна е извоювала авторитет на отличен хореограф-педагог, плод на което е и настоящата монография и участието и в конкурса за професор.

В съответствие с изискванията от Правилника за прилагането на ЗРАСРБ, кандидатът е представил справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. 5 от ЗРАСРБ. както и справка за оригиналните научни приноси, към които се прилагат съответните доказателства.

Доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова отговаря на условията на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в конкурса и за оценка на научните и приноси.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Приетите за рецензиране трудове и научно-приложни разработки на кандидата са в областта и проблематиката по специалността на конкурса за „професор“, а именно в област на

висше образование в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, по научна специалност „Хореография“ и третира различни аспекти от областта на хореографията свързани с творческия процес, с режисурата в концертното творчество на фолклорна основа и изразните средства в действителните форми на съвременната българска хореография на фолклорна основа.

Във връзка с участието в конкурса, доц. д-р. Катя Гинева Кайрякова е представила списък на научните публикации, който включва общо 6 публикации. В списъка са посочени научните трудове след защитата на докторската дисертация. Те са:

- ✓ *една монография:*
 - Режисурата в концертното творчество на фолклорна основа.
- ✓ *Една книга* (на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор").
 - Изразните средства в действителните форми на съвременната българска хореография на фолклорна основа.
- ✓ *Четири статии:*
 - Фестивалът на фолклорния танц в съвременната социокултурна реалност.
 - Отвореният и затвореният "кръг" на хората.
 - Концертът - форма на представяне на сценичното танцово изкуство на фолклорна основа.
 - "Танцът е преживяване". Сто години от рождението на проф. Кирил Дженев

В справката са включени и художествено творчески постижения, свързани с профила на конкурса, които не са основни в хабилитационния труд:

- ✓ реализиран кратък авторски продукт в областта на изкуствата 1бр.
 - "Снощи вечер на мегдана" - хореография на дивертисментна сюита.
- ✓ водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е основен хабилитационен труд 2 бр.
 - "Коледни искрици" - режисура на музикално-танцов спектакъл.
 - "Любили се, искали се" - режисура на музикално-танцов спектакъл
- ✓ поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на изкуствата - 3бр.
 - Член на художественотворчески екип на Годишен концерт на специалност „Хореография“, 2021, 2022, 2023 г.;
 - Член на художественотворчески екип на спектакъла „Свободата...“, 03.03.2023 г.;

- Член на художественотворчески екип на спектакъла „Традиции в ритъм и творчество“ по повод 25 г. от създаването на Академичен танцов театър при ВСУ Черноризец Храбър“, 09.05.2023 г.

На база на представените материали по конкурса, считам че научно –изследователската дейност на доц. д-р. Катя Кайрякова е обусловена от научния и изследователския и интерес в две основни (насоки) области:

- ✓ Теоретичното осмисляне насочено към професията режисьор и в частност ролята на режисьора в практиката и спецификите на режисурата като дейност в концертите и спектаклите на фолклорна основа- (*Публикации-монография: Режисурата в концертното творчество на фолклорна основа, Варна, 2023, изд. ВСУ „Черноризец Храбър“, ISBN 978-954-715-750-7. „Концертът - форма на представяне на сценичното танцово изкуство на фолклорна основа.“ Culture and arts in the context of cultural heritage. The Collection of Articles. Klironomy, 3 (3). Hlučín-Bobrovniky: “Anisiia Tomanek” OSVČ, 2021. ISSN 2787-9496, ISBN 978-80-908353-5-1, DOI 10.47451/art 2021-10-002, EOI 10.11249/art 2021-10-002*), като в обсега на изследването попадат и следните подобласти:
 - Концертното творчество и неговите особености.
 - Творческата индивидуалност на режисьора в изграждане на пластическата композиция на спектакъла. Процесът на режисьорската работа, етапи в подготовката - сценарий, режисьорски план, звуков дизайн и сценография. Режисьорски решения в различни видове концерт-спектакли.
- ✓ Действените танцови форми в българска хореография на фолклорна основа, еволюцията и спецификата на изразните средства при изграждане на художествените образи. (*Публикации- Книга „Изразните средства в действените форми на съвременната българска хореография на фолклорна основа“ Варна, „Славена“, 2020 ISBN 978-619-190-177-7 / като в обсега на изследването попадат и следните подобласти:*
 - новите процеси в развитието на танцовото изкуство на фолклорна основа.
 - специфичните хореографски характеристики на танцовия художествен образ от конкретни съвременни творби

Научно изследователската и художествено творческа дейност доц. д-р. Катя Кайрякова е изцяло свързана с различни аспекти и компоненти на хореографията, хореографската наука, педагогика и практика. Те са изцяло относими с конкурсната област и отговарят на научната специалност, по която е обявен конкурсът. Представеният набор от

публикувани научни трудове дава достатъчно основание за участие на кандидата в конкурса и за оценка на научните му приноси.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Доц. д-р. Катя Кайрякова е университетски преподавател. В момента е на академична длъжност „доцент“ в Катедра „Изкуства“ във ВСУ „Черноризец Храбър“ гр. Варна. В това си качество тя съвместява и изпълнява научна, преподавателска и художествено-творческа дейност. До настоящия момент подготвя и провежда лекции, упражнения и изпити на студенти от бакалавърските специалности „Хореография –Български народни танци“ и „Хореография- Съвременен танцов театър“, както и в магистърската програма „Сценични изкуства, мениджмънт и продуцентство“.

✓ **Изготвени са 5 учебни програми** (за ОКС Бакалавър) по дисциплините:

- Хореографска композиция и режисура I, II, III и IV ч.;
- Изграждане на хореографски репертоар;
- Анализ на танцовите форми;
- Дидактическа анимация в обучението по танц;
- Обработка на БНТ.

✓ **Изготвени са 2 учебни програми** (за ОКС Магистър) „Сценични изкуства, мениджмънт и продуцентство“ по дисциплините:

- Сценични изкуства I ч.;
- Творчески форуми в сценичните изкуства.

➤ **Разработени и публикувани 10 електронни материали за дисциплините:**

- Композиция и режисура I ч., ОКС „бакалавър“;
- Композиция и режисура II ч., ОКС „бакалавър“;
- Композиция и режисура III ч., ОКС „бакалавър“;
- Композиция и режисура IV ч., ОКС „бакалавър“;
- Обработка на БНТ, ОКС „бакалавър“;
- Изграждане на хореографски репертоар, ОКС „бакалавър“;
- Анализ на танцовите форми, ОКС „бакалавър“;
- Режисура на танцов спектакъл, ОКС „магистър“;
- Сценични изкуства I ч., ОКС „магистър“;
- Творчески форуми в сценичните изкуства, ОКС „магистър“.

✓ **Работа със студенти в научноизследователски и художественотворчески проекти-5 бр.**

✓ **Във връзка с научноизследователската дейност:**

- участие в научноизследователски проекти,-7 бр.
- научни публикации-5 бр.

✓ **Във връзка с резултати от художественотворческата дейност:**

- **участие в проекти**, членство в творческа организация, художественотворчески изяви, включително- 2бр.

- *създаване на произведения на изкуството* с национално и международно признание- 5 бр.

✓ **Други значими постижения**

- *участие Експертна дейност* – 25 бр.

Натоварването и през последните 4 години е над норматива (видно от предоставената справка за педагогическа практика). Общия и преподавателски стаж е над 25 години (видно от Препис-извлечение на трудовата книжка на кандидата). Нейната професионална област е Хореография, в която са и преподаваните предмети.

Представените материали за учебно-педагогическата дейност и натовареност на доц. д-р. Катя Кайрякова отговарят на конкурса, свързани са с професионалното направление и научната специалност.

Воден от изложените факти определено смятам, че изследователския, педагогически и практически опит, на доц. д-р. Катя Кайрякова разкрива голям потенциал за развитие на академичната и кариера в областта на хореографската наука и изкуство.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Представената от кандидата справка за научните приноси на трудовете е коректна и отразява значимите резултати от научните изследвания и публикации. Научните приноси са основно в областта на хореографията (танца), където липсва цялостно теоретично разработване на проблематиката свързана със съвременното концертното творчество, неговите особености и творческата роля на хореографа режисьор в изграждане на спектакъла.

В тази връзка представените трудове се отнасят до неизследвани или слабо изследвани проблеми в хореографската наука и хореографското изкуство и имат съществен принос за обогатяване на научното знание в тази област. Научно-приложните (практически) приноси се изразяват в това, че направените анализи очертават кръг от проблеми в хореографията и предложените решения имат практически аспект, продиктуван от професионалния опит на автора като педагог, хореограф и творец в областта на хореографията.

Безспорно най-съществено научно постижение сред представените трудове представлява монографията: „*Режисурата в концертното творчество на фолклорна основа*“, Варна, 2023, изд. ВСУ „Черноризец Храбър“, ISBN 978-954-715-750-7. Такъв тип теоретични трудове, изграждащи основите на научно познание в дадено направление се появяват рядко и показва колко навременен, необходим и ценен е този труд за българската хореография. Той съчетава практическите знания, умения и опит на автора, с теоретичното осмисляне насочено към професията режисьор, ролята на режисьора в практиката и спецификите на режисурата като дейност в концертите и спектаклите на фолклорна основа.

Във фокуса на вниманието на автора в първа част са поставени въпроси за проучване и анализ на режисурата като вид художественотворческа дейност. Анализирани са спецификата

на изразните средства определящи различните видове режисура. Специално внимание е отделено на творческия почерк на режисьора, като един от най-важните компоненти в изграждането на всеки спектакъл.

Във втора част много умело е направен подробен паралел между различните видове концертно творчество на фолклорна основа. Предложена е класификация според жанра (*танцов, ансамблов – хор, оркестър, танцов състав, концерт-спектакъл*), според тематичната насоченост, (*социално значими дати, юбилейни, на състави, на заслужили творчески личности*) според сценичното пространство (*закрита класическа сцена, открита сцена без класически тип сценична кутия*), според вида на комуникация с публиката. Чрез тези класификационни критерии подробно е анализирана и прецизирана работата на режисьора във всеки етап от подготовката и реализацията на концертите и спектаклите .

Съществен практико-приложен принос на монографията откриваме в третата част, където авторката спира вниманието ни върху професията хореограф режисьор. И съвсем закономерно тук се анализира и обсъжда един от основните проблеми- уменията на режисьора да изгради танцовия спектакъл, впитайки знанията и таланта си във всички етапи в подготовката му - програма, сценарий, звуков и визуален дизайн, режисьорски план.

В тази връзка са анализирани сценариите и режисурата на 5 концерт –спектакъла :

Концерт-спектакъл „Традиции в ритъм и творчество“ посветен на 25 години от създаването на Академичен танцов театър при Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

Концерт-спектакъл „Танците на българина“ посветен на 100- годишнината от рождението на проф. Кирил Дженев

Концерт-спектакъл „Път през Тракия“- съвместен спектакъл на ПФА“Странджа“ Бургас и ФА „Тракия Пловдив

Концерт-спектакъл „Първо любе“. Участват Студентски фолклорен ансамбъл при Югозападен университет „Неофит Рилски“ Благоевград и Клуб за хора и народни танци „На мегдана” София.

И не на последно място по значение Катя Кайрякова споделя своя дългогодишен опит, като Главен художествен ръководител на Ансамбъл за народни песни и танци „Шумен“ чрез анализирани на режисурата на авторския спектакъл „По земята българска“.

Ценността на настоящия труд е не само в неговата многозначност. Той обобщава опита на автора като педагог, хореограф и режисьор, както и достиженията на хореографската ни режисура в претворяването, интерпретирането и популяризирането на изкуството на фолклорна основа.

Вниквайки в същността и характеристиките на изследваните специфики на хореографската режисура мисля, че монографията ще има широко теоретично и практическо

приложение за хореографи, изпълнители, педагози, теоретици и за всички, които обичат фолклорното ни танцово изкуство и неговата сценична реализация.

Освен в монографията ценни приноси се съдържат и в другите за рецензиране трудове. Свидетелство за значимостта на научните приноси на доц. д-р. Катя Кайрякова е броят цитирания от други автори на нейни научни трудове. От приложената справка за цитирания, става ясно, че кандидатът е цитиран 15 пъти в различни научни разработки. Безспорен е фактът, че научната продукция на кандидата е разпознаваема и се ползва с авторитет и признание в научната общност.

Основни приноси на кандидата

На основата на представената справка могат да се открият две групи приноси: в първата група са изведени 6 научно-приложни приноси:

- За първи път се изследват и анализират спецификите в представянето на сценичното творчество на фолклорна основа, като се обективира водещата роля на режисьора в изграждането на пластическата композиция на цялостния художествен продукт;
- Дефинират се понятията „концерт“ и „концерт-спектакъл“ в контекста на проблематиката свързана с концертното творчество на фолклорна основа;
- Направен е опит за класификация на различните форми на представяне според определени от автора критерии, като това представлява един теоретичен фундамент за допълнителна, нова посока в обучението на бъдещите хореограф режисьори.
- Направен е семиотичен анализ на еволюцията на танцовия език от древността до съвременното танцово изкуство на фолклорна основа на базата на исторически, хореографски, теоретичен обзор.
- Изведени са специфичните хореографски характеристики на танцовия художествен образ от конкретни съвременни творби в тяхната двойна функция: като носители на „рождената памет“ – наследените митични теми, образи – символи и като нови хореографски решения, реконструирани инварианти от наследството на българския фолклор.
- Направено е документиране и анализ на художествените виждания на авторите на изследваните произведения – доказани творци в съвременната хореография на фолклорна основа, след проведените срещи и беседи.

Във втората група са изведени 3 приложни приноси:

- Създаденото ново познавателно поле обогатява образователните възможности в областта на танцовото изкуство на фолклорна основа с анализи на различни концерт-спектакли в режисьорски аспект;

- Намиране на широко практическо приложение за хореографи, изпълнители, педагози, теоретици.
- Обогатени са образователните и обучителни възможности в областта на теорията и методиката на танцовото изкуство на фолклорна основа с анализи в херменевтичен и семиотичен аспект чрез създаденото ново познавателно поле.

6. Оценка на личния принос на кандидата

Считам, че посочените приноси са лично дело на кандидата. Основание за това ми дава и факта, че представените в конкурса трудове са самостоятелни, а не в съавторство. Цялото творчество и представените научни публикации на кандидата го определят, като изследовател, който в научната си продукция изследва значими актуални въпроси в областта на танца, а теоретичните изводи, които се извеждат намират практическо приложение.

7. Бележки и препоръки

След като се запознах обстойно с научната и художествено творческа продукция, представена от доц. д-р Катя Кайрякова за заемане на академична длъжност „професор“ бих искал да направя следните препоръки:

- въз основа на лекционните материали да подготви и да издаде помагало или учебник за нуждите на студентите;
- да продължи научните си търсения към неизследвани или слабо изследвани проблеми свързани с танца в хореографската наука и изкуство.

8. Лични впечатления

Доц. д-р Катя Кайрякова е с висок статус в научните изследвания и професионалист в сферата, в която работи. Тя е изграден танцов педагог с вкус към научни изследвания и новаторство в работата си, показващ че владее научно-изследователските методи в хореографската наука, които умело прилага в развитието на танцовото изкуство.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ да избере **доц. д-р Катя Кайрякова** да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление **8.3 Музикално и танцово изкуство по научна специалност „Хореография“**, обявен в обявен в ДВ, бр. 72/22.08.2023 за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Рецензент:

Проф. Николай Цветков

04.11.2023г.